

2022'nin ilk dokuz ayında Azerbaycan ekonomisi

Ekonomik faaliyetler, toparlanma kaynaklı büyümenin desteğiyle yüksek seviyesini korudu:

- Genel ekonomi, petrol sektörü üretimindeki %2,5'lik daralma döneminde %5,6 büyüdü. Eylül ayında ham petrol üretimi hem yıldan yıla hem de aylık bazda sırasıyla %7,0 ve %1,7 azaldı. Doğal gaz üretimi ise Eylül 2021'e göre %1,9 azaldı. İlk dokuz ayda kümülatif doğal gaz üretimi yıllık bazda %9,8 arttı. Petrol ürünleri imalatı ise %9,1 azaldı.
- Petrol dışı GSYİH'i, temel olarak petrol dışı inşaat, ulaşım ve iç turizm belirlemektedir;
- Ocak-Eylül 2022 döneminde kargo taşımacılığı (havayolu hariç tüm araçlarla) ve yolcu taşımacılığında (taksi hariç tüm araçlarla) yaşanan güçlü artış, ulaştırma sektörünün %27,2'lik bir ekonomik büyüme kaydetmesini sağladı. Komşu ülkelerle ilişkilerde son dönemde yaşanan gelişmeler, ulaştırma sektöründe daha fazla gelişme vaat ediyor. Turizm sektörü, pandemi öncesine göre %8,0 daha düşük olmasına rağmen, seyahat kısıtlamalarındaki yeniden yapılanma çalışmalarının inşaat sektöründeki canlanmayı desteklemesi bekleniyor. Eylül ayında inşaat sektörü yıllık bazda %13,3 büyüyerek genel ekonomik büyümeye 0,7 puan katkı sağladı.

Enflasyon bir önceki ay ile aynı oranda kaldı:

- Fiyatlar düzeyi bir önceki aya göre %3,1 arttı ve yıllık enflasyon %15,6 olarak gerçekleşti;
- Tüketici sepetinde yer alan ürün ve hizmetlerin (502 üründen 456'sı) %90,8'inin fiyatları bir önceki yıla göre artarken, %2,4'ü azaldı, kalan %6,8'i ise değişmedi. Kalemlerin %74,0'ündeki (372) fiyat değişimi, %15,6 olan manşet yıllık enflasyonun altında;
- Tüketici sepetine ayrıştırıldığında, bir önceki yılın aynı dönemine göre gıda fiyatları %21,8, gıda dışı fiyatlar %10,5 ve hizmet fiyatları %11,4 arttı. Yıllık manşet enflasyona gıda, gıda dışı ürünler ve hizmetlerin katkısı sırasıyla 9,5, 2,4 ve 3,8 puan (toplam %15,6) oldu;
- Uluslararası gıda ve emtia piyasalarında yükselen fiyatlar 2022'nin ilk dokuz ayında enflasyon etkisi yaptı.

Ticaret fazlası 2015'ten bu yana en yüksek seviyeye ulaştı:

- 2022'nin ilk dokuz ayında toplam ihracat 2,0 kat, ithalat ise %23,4 arttı. Sonuç olarak ticaret fazlası 3,1 kat arttı ve 19228 milyon \$ oldu;
- Uluslararası piyasalarda ham petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki artışların etkisiyle toplam ihracat artışı hızlanmıştır. Ham petrol (ton) ve doğal gaz (m³) ihracatındaki %3,8'lik düşüşe ve %10,9'luk artışa rağmen, artan fiyatlar petrol ve gaz ihracat gelirlerinde sırasıyla %60,1 ve 4,1 kat artış sağladı;

- İthalattaki artışa en çok ulaşım araçları ve yedek parçaları, gıda ürünleri, yakıtlar ve kimyasallar katkı sağladı:
 - Otomobil ithalatı değer olarak %12,8 artarken, reel olarak %15,0 geriledi;
 - Kimyasal madde ithalatı (plastik ve kauçuk dahil) yıllık bazda %18,3 artarak toplam ithalat büyümesinin %12,9'unu oluşturdu;
 - Tahıl (%46,1↑), süt ürünleri (%21,1↑) ve hayvansal/bitkisel katı/sıvı (%27,5↑) kaynaklı gıda ürünleri ithalatı %21,5 arttı. İthalatın değerinin yüksekliği, esas olarak uluslararası gıda fiyatlarından kaynaklanmaktadır;
 - Akaryakıt ithalatı (benzin dahil) 3,9 kat artarak toplam ithalata üçte bir oranında katkıda bulunmuştur.
- 2022'nin ilk dokuz ayında, petrol dışı ihracat yıllık %17,0 artarak 2117 milyon \$'a ulaştı.
- CBAR rezervleri 2021 sonuna göre %8,4 artarak 7667,3 milyon USD'ye ulaştı;
- Stratejik döviz rezervleri, 2021 sonuna göre %1,8 artarak 53,1 milyar USD olarak gerçekleşti.

Kredi büyümesi istikrarlı bir hızla devam etti, sigorta primindeki artış bağışlardan kaynaklanıyor:

- Eylül 2022'de bankacılık sektörünün toplam varlıkları yıllık bazda %26,4 artarak 43,6 milyar ₺ oldu. Finansal kurumlardaki mevduat (%72,1↑) ve krediler (%23,3↑) artışın ana itici güçleri oldu. Buna paralel olarak Merkez Bankası nezdindeki hesaplar (%16,8↑) ve nakit (%2,9↑) de yükseldi. Merkez Bankası tahvili miktarı yıldan yıla %70,0 artarken, Hazine tahvilleri %16,4 arttı;
- İşletme kredisi portföyü, portföyün en hızlı büyüyen segmenti olan bireysel girişimcilere verilen kredilerdeki %56,4'lük artış da dahil olmak üzere %19,8 arttı. Bu sırada ihtiyaç kredisi büyümesi %32,1'e ulaştı. Konut kredisi portföyü Eylül 2022'de 2021'in aynı ayına göre %20,8 genişledi;
- Toplam takibe dönüşüm oranı, 2021 yılsonuna göre 0,9 puan daha düşük olarak %3,3 olarak gerçekleşti. Zarar provizyonları 136,3 milyon ₺'a yükseldi;
- Mevduat tabanı, Eylül 2022'de yıllık bazda %32,1 artış yaşadı ve 34,0 milyar ₺ oldu. Vadesiz mevduatlar %42,9 oranında artış gördü ve vadeli mevduatlar %12,8 artarak 10,4 milyar ₺ oldu. Mali olmayan kuruluşların mevduatı %34,9 oranında genişlerken, mali mevduatta %34,0 oranında artış gözlemlendi. Hane halkı mevduatı %27,0 arttı;
- Toplam mevduat portföyünün dolarizasyon oranı 2021 yılsonuna göre 0,3 puan azalarak %49,1 oldu. 2021 yılsonuna göre vadeli mevduat dolarizasyon oranı 5,3 puan azalırken, vadesiz mevduat dolarizasyon oranı 2,1 puan arttı. 2022'nin ilk dokuz ayında, CBAR tarafından satılan döviz, bir önceki yıla göre %10,0 düşüşle 3857,8 milyon \$ oldu;
- Toplam net karın Eylül 2022 öz kaynaklarına oranı olarak hesaplanan bankacılık sektörünün öz kaynak karlılığı %17,0 (Eylül 2021: %13,8) oldu. Artan kârlılık, hem faiz hem de faiz dışı gelirlerden kaynaklanırken, kredi karşılıkları ve faiz dışı giderler kârlılık artışını dengeledi. Faiz gelirleri bir önceki yıla göre %26,6 artarken, faiz dışı gelirler bir önceki yıla göre %39,2 arttı;

- 2022'nin ilk dokuz ayında toplam sigorta primleri bir önceki yıla göre %11,5 arttı;
- Brüt primler, 731,2 milyon ₺ olarak gerçekleşti. Hayat sigortası primleri, toplam primler içindeki %40,3'lük katkı payıyla pazarın yarısını oluşturdu. Bağışlar, hayat sigortasındaki artışı %42,1 oranında artırdı;
- Hayat dışı sigorta, esasen zorunlu segmentteki %21,7'lik düşüş nedeniyle %0,9 daraldı;
- Oto sigorta pazarında isteğe bağlı branş %6,6 oranında büyürken, zorunlu branştan alınan primler %7,3 oranında arttı;
- İsteğe bağlı sağlık sigortası primleri %11,1 arttı.

28 Ekim'de CBAR, yeniden finansman oranını 25 baz puan artırarak %8,00'e çıkarmaya karar verdi:

- Faiz koridorunun alt bandı %4,00'den %5,00'e yükselirken, üst bandı %9,25 olarak gerçekleşti.
- CBAR, ana ticaret ortaklarındaki enflasyonun ve dış faktörlerin enflasyonu etkilemeye devam ettiğini belirtti.
- Merkez Bankası'na göre, faiz koridorunun daraltılması likidite yönetimi kabiliyetini güçlendirecek ve kısa vadeli para piyasası faiz oranları aracılığıyla kredi faaliyetini kontrol etmeyi sağlayacak;
- Merkez Bankası yılsonu enflasyon tahminini arz unsurları ve yüksek talebe bağlı riskler temelinde yükseltti;
- CBAR, risk dengesinin ağırlıklı olarak jeopolitik faktörler tarafından yönlendirildiğini belirtti.

Uyarı Notu: Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.